

DÉNES JÁNOS

EMLÉKEK A KÖZGÁZRÓL¹

A Budapesti Corvinus Egyetem, illetve annak jogelődjei ezelőtt 70 évvel kezdte meg működését. A Közgáz Alma Mater Egyesület elnöke, Dr. Simai Mihály ennek alkalmából kérte fel az első végzett évfolyam néhány tagját, hogy írjanak egy rövid visszaemlékezést egyetemi éveikre. Az alábbiakban ezeket adjuk közre.

70 éve, 1948 szeptemberében léptem át a Közgazdaságtudományi Egyetem kapuját, hogy annak Szerb utcai épületében (ami egykor zárda volt), majd a Dimitrov (Fővám) téri épületében (ez korábban sóház volt) négy éven át, 1952-ig koptassam a padokat.

Erről az időszakról szól az itt következő visszaemlékezés. Az első részben arról írok, hogy kik kerültek velem egy időben az egyetemre, milyen emberi kapcsolatok, milyen kollektíva alakult ki ott. A második részben az ott tanultakról, a tananyagról írok és arról, hogy a nagybetűs életben mit tudtam a tanultakból hasznosítani. A harmadik rész az egyetemi hallgatók kultúr munkáját mutatja be.

Nem kizárt, hogy a továbbiakban egyes történéseket elhallgatok, elferdíték, érdem nélkül feldicsérek. Vegye figyelembe az olvasó, hogy nem kultúrtörténeti tudományos művet tart a kezében, hanem egy hét évtizeddel korábbra visszaemlékező memoárját olvassa.

1.

Az egyetemre felvételi után kerültem, az egyéni beszélgetéseket egy-egy későbbi évfolyamtárs, néha leendő oktatóink valamelyike folytatta le. A kérdések az eddigi tanulmányokra, a származásra és a politikai véleményre vonatkoztak. A munkás- és parasztszármazású jelentkezőt mindenképpen felvették, a többieket csak nagyrészt, de szinte csak az előbbi kategória részesült majdnem ingyenes kollégiumi elhelyezésben, ösztöndíjban és más kedvezményekben.

Sok olyan fiatal került be a Közgázra, akiket az állampárt helyi szervezetei karoltak fel, mint tehetségest és küldtek tanulni. Ezek közül soknak nem volt érettségije sem. (Az egy éves, ún. szakérettségis tanfolyamokat csak 1950 után kezdték szervezni.) Az így bekerültek egy kis része lemorzsolódott, de sokan – a tanárok és a társak támogatása mellett – becsületesen elvégezték az egyetemet és az életben is megállták a helyüket.

Manapság kissé gúnyosan szoktunk a származás szerinti differenciálásról beszélni, de a munkás- és parasztszármazásúak tömeges beiskolázása az egyetemeken óriási jelentőségű volt az értelmiség vérfrissítése szempontjából.

(Az ötvenes évek elején egy színdarabban a professzor villája lépcsőházában találkozik a házmesterrel, aki boldogan újságolja, hogy a fiát felvették az egyetemre, mire a prof. azt válaszolja: de az én unokámat fel fogják venni, a magáét nem. A színházlátogatók pontosan megértették, hogy a professzor fiát nem veszik fel egyetemre, ezért munkás lesz, később a munkás fiát felveszik az egyetemre; a házmester fia viszont értelmiségi lesz, akinek a fia nehezebben fog bejutni az egyetemre.)

A különböző hátterű hallgatók jól megértették egymást, feszültséget nem éreztem közöttük. A nagy létszámú, több száz fős évfolyamon kialakultak csoportok, amelyek fontos kohéziós erőt mutattak és jellegzetes színterei voltak az egyetemi életnek, a tanulásnak és szórakozásnak egyaránt. Ilyen fontos csoportot jelentett az a 2-3 kollégium, ahol a hallgatók laktak. Fontos csoportok voltak a 15-25 főből álló szemináriumok (későbbi elnevezés szerint tankörök) is. Kollektívát alkottak a III. évfolyamon kialakult öt „szak” (ipar-, agrár- stb.) hallgatói és kollektíva alakító szerepe volt a honvédségnek is, amely 1951 nyarán egy hónapra Zircen „látta vendégül” szinte az egész évfolyam hallgatóit.

Az évfolyam hallgatói közötti kapcsolattal összefüggésben megemlítenéd: az évfolyamon belül és a szomszéd évfolyamok fiataljai között a szerelmespároknak se szeri, se száma nem volt (micsoda szép alliteráció). A krónika sok házasságot is feljegyzett, ezek közül az egyik mindmáig fennmaradt.

Ami szintén egységes volt az évfolyamon: mindenki *akart* tanulni, az volt a cél, hogy 4 év alatt mindenki megtanulja, amit csak lehet. Nagyon ritka volt a hiányzás, a lógás. Csak elvétve került sor *uv-re*, bukni bizony szégyen volt. A tankörök versenyeztek, melyiknek jobb a vizsgaátlaga. Ezt azért is érdemes hangsúlyozni, mivel az 1948 előtti Köz-gáz tele volt olyan, nagyrészt igen jómódú hallgatóval, akik csak alibi hallgatók voltak, inkább teniszeztek és vitorláztak, mindegy volt nekik, hogy hány év alatt végzik el az egyetemet, vagy elvégzik-e egyáltalán...

2.

Eddig arról írtam, hogy hogyan tanultuk, most arról számolok be, hogy mit tanítottak tanáraink és mit hasznosítottunk ebből szakmai pályafutásunk során. Visszatekintve a közel hetven éves pályafutásomra, nagyon sokféle területen dolgoztam. Így többek között voltam minisztériumban munkatárs, gazdasági kutatóban főosztályvezető, különféle cégek vezetője, elméleti és gyakorlati projektmenedzserrel, ingatlanokkal foglalkoztam és még sok minden mással. Most visszagondolva, az egyetemen tanultak más és más részei hasznosultak a különféle területeken és beosztásokban végzett munkám során.

Voltak olyan tantárgyaink, amelyek elméleti alapot adtak egy általános gazdasági intelligencia kialakulásához. Ilyenek voltak a gazdaságtörténeti, a gazdaságföldrajzi, a nemzetközi gazdasági, a kapitalizmus politikai gazdaságtanát bemutató tantárgyak.

Az egyetemen kapott gazdaság- és magánjogi ismeretek alapot adtak a munkához akár cégvezetőként, akár ingatlan-fejlesztéssel, illetve ingatlan-közvetítéssel foglalkoztam. Könnyű volt az egyetemen kapott jogi ismereteket az aktuális új jogszabályokkal frissíteni.

A gazdaságmatematikai és statisztikai tantárgyak tudásanyagát akkor volt módon felhasználni, amikor feladatomból volt az építőipar statisztikai beszámoló rendszerének irányítása.

Szakmai pályafutásom során 15 éven át foglalkoztam a magyar építőanyag-ipar fejlesztésének makro- és mikroszintű tervezésével. E tevékenységemben elengedhetetlen volt számomra, hogy műszaki ismeretekkel rendelkezsem. Ehhez nyújtott határozó segítséget a mechanikai és a kémiai technológia c. tantárgyak anyaga. Sajnálatos, hogy a jelenlegi közgazdasági egyetemi rendszerből a műszaki alapokat nyújtó tantárgyak hiányoznak, pedig szerintem ezek nélkül termelésben dolgozó menedzser mozdulni sem tud.

3.

Bevallom őszintén: az egyetemi éveim alatti kulturálódásról, kulturális tevékenységről alig van emlékem, ennek okát most utólag sem értem.

Kivételt képez a népi tánc: évfolyamunk hallgatói vezetésével nívós tánccsoport működött, a csoport tagjai az egész Közgázról verbuvált fiatalokból álltak. A tánccsoport még külföldi vendégszereplésre is kapott meghívást.

Fontos szerepet játszott az egyetem életében az évfolyam hallgatóiból szervezett színjátszó csoport, az előadott jeleneteket Kállai Pista, Liska Tibi (az évfolyam talán két leghíresebb hallgatója, akiknek hírneve halálukat messze túléli), Kis Péter és jelen sorok írója szerezte. A jelenetek témái az egyetemi élet és a politika voltak. Bevallom, nem vagyok büszke az utóbbi témakörben előadott jelenetekre, amelyek némelyikében alaposan helyben hagytuk az „imperialistákat”.

A szerzői és színészi kollektívának két nagyszerű előadásáról tudok beszámolni mint résztvevő. Az egyik 1951 nyarán jött létre Zircen, ahol – mint már említettem – az évfolyam hallgatóinak nagy része honvédségi kiképzésen vett részt. Itt írtunk néhány jelenetet a katonák életéről, aktuális élményeinkről. A szabadtéren tartott előadást az tette különlegessé, hogy a mintegy 100 egyetemista mellett ezernyi ott szolgáló sorkatona is megtekintette. A siker frenetikus volt, alig akartak minket a színpadról leengedni.

A másik esemény 1952 júniusában volt, amikor a Közgáz IV. előadójában az ezekben a napokban egyetemi tanulmányait éppen befejező évfolyamtársainknak tartott búcsú előadást a már említett író-színész team. A jelenetek az egyetemi évekről, vagyis magunkról szóltak. Sok más mellett kifiguráztuk, hogy a Szerb utcai épületből egy szinte félkész épületbe kellett átköltözni, erről hosszú csasztuska (egy ismert dallamra írt bökvers, talán a mai fiatalok által kedvelt slampoetry elődjének nevezhető) szólt. Ugyancsak kifiguráztuk professzorainkat. Nagy Tamásról elmondtuk, hogy a havonkénti konzultációkon a hallgatók által feltett kérdésekre a válaszát így kezdte: „Ha a hallgató kicsit is odafigyelt volna az előadásokon, akkor tudnia kellett volna, hogy...”. A következő

konzultáción már nem mertünk kérdezni. Pach Zsigmondnak a gyakori gesztikulálását utánoztuk. A Markos György által kiadott sokszorosított jegyzetéből szúrtuk ki a bőven benne hagyott hibákat. Fogaras Istvánnak a jegyzetéből a féloldalmi hosszúságú mondatokat pellengéreztük ki. Szinte valamennyi tanárunkat kifiguráztuk, amin maguk a jelenlévő professzorok szórakoztak legjobban. Évfolyamtársaink körében is nagy volt a siker, amihez hozzájárult az a felszabadultság, amit tanulmányaink befejeztével éreztünk. Amikor évek múlva összejöttek a volt évfolyamtársak, a záró előadásra mindig örömmel emlékeztünk vissza.

BUDAPEST, 2018 FEBRUÁRJÁBAN